

Timsko sodelovanje učiteljev razrednega pouka in športa – izziv ali nebodigatreba

Petra Rankel,
Rajko Tekalec
Osnovna šola Kolezija,
Ljubljana

Povzetek: Prispevek predstavlja primer sodelovanja športne pedagoginje in razrednega učitelja v 1. razredu pri urah predmeta šport, prednosti ter težave njunega sodelovanja, predvsem pa nudi vpogled v proces dela. Ta omogoča profesionalni razvoj, saj povezovanje učiteljev v time ni več le aktualno (Zakon o osnovni šoli, Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, 2011), ampak postaja že kar nuja. Takšno sodelovanje lahko spodbuja kognitivni in socialni ter čustveni razvoj učencev, dvigne kakovost poučevanja in prispeva k osebni in strokovni rasti učiteljev, v pozitivni smeri pa lahko vpliva tudi na medosebne odnose v delovnem okolju. **Ključne besede:** timsko sodelovanje, razredni učitelj, športni pedagog, predmet šport. **Teamwork of Classroom and Physical Education Teachers – a Challenge or a Good-for-Nothing. Abstract:** The paper presents an example of cooperation between a sports pedagogue and classroom teacher in 1st grade in physical education lessons, the advantages and drawbacks of their cooperation, and above all provides insight into the work process. The latter enables professional development, since the connecting of teachers into teams is no longer merely topical (Elementary School Act, White Paper on Education in the Republic of Slovenia 2011), but is becoming a necessity. Such cooperation can promote the cognitive, social and emotional development of pupils, raise the quality of teaching and contribute to the personal and professional growth of teachers; it can also have a positive influence on interpersonal relationships in the working environment. **Key words:** teamwork, classroom teacher, sports pedagogue, physical education subject.

Uvod

Sodobno pedagoško delo presega individualni pedagoški pristop poučevanja, saj je v današnjem svetu kompleksnost vloge učiteljev vedno večja, viša pa se tudi pričakovana kakovost njihovega dela. Kakovostno opravljanje vloge učitelja zato zahteva stalen proces učenja in profesionalno rast vsakega posameznega učitelja ter celotne šole. To kaže na nujnost povezovanja znanja, interdisciplinarne obravnave problemov, individualizacije vzgojno-izobraževalnega dela in večje ozaveščenosti pedagoških delavcev o pomembnosti sodelovanja. Šesti odstavek 38. člena Zakona o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF in

[63/13]; v nadaljevanju: ZOsn) določa, da lahko z učiteljem razrednega pouka pri pouku predmeta šport sodeluje učitelj predmetnega pouka. To je pomembno, saj ima predmet šport zelo pomembno mesto v vzgojno-izobraževalnem procesu in je tudi v učnem načrtu (Kovač s sod., 2011, str. 6) opredeljen kot »proces bogatenja znanja, razvijanja sposobnosti in lastnosti ter pomembno sredstvo za oblikovanje osebnosti in odnosov med posamezniki« (Kovač s sod., 2011, str. 4). Gibanje je namreč otrokova primarna potreba, skozi katero se celovito razvija. Vzporedno z motoričnim razvojem poteka tudi proces oblikovanja stališč in vrednot.

Prednosti timskega dela dveh pedagogov se pokažejo predvsem pri organizaciji učne ure, medsebojni strokovni pomoči in izmenjavi izku-

šenj, kot ugotavlja Štemberger (2003). Potrebno je medsebojno spoštovanje in vzajemno sodelovanje, prav tako pa se je potrebno zavedati pasti timskega poučevanja, ki jih omenja Mulej (1992) različen odnos do predmeta in njegovo podcenjevanje, s katerim se lahko srečujemo. Temu se lahko delno izognemo z vzdrževanjem dvosmerne komunikacije in povratnih informacij (Brajša, 1993), ki posamezniku povedo, kako so drugi člani sprejeli njegove informacije in vedenje. Pomembno je, da so povratne informacije korektne, jasne in objektivne, neposredne, iskrene in dobronamerne, pravočasne, kreativne in vzajemne ter pozitivno naravnane.

Položaj predmeta šport v osnovni šoli

Galeša (1992) ugotavlja, da status športne vzgoje v celotnem vzgojnem polju žal nima enakovrednega statusa z drugimi področji dela razrednih učiteljev, na katerih so vsaj enakovredni, verjetno pa pedagoško-didaktično močnejši od kolegov na višjih stopnjah izobraževanja. Takšno stališče potrjuje tudi Štemberger (2005), ki ugotavlja pogosto neustrezno športno opremo razrednih učiteljev pri vadbi in posledično slabšo varnost, slabšo udeležbo razrednih učiteljev na stalnih strokovnih spopolnjevanjih za področje športa, slabše načrtovanje športno-vzgojnega procesa ter slabo vključenost razrednih učiteljev v delo šole na športno-vzgojnem področju. Navedeno verjetno nakazuje na podcenjevanje zahtevnosti oziroma pomembnosti športa kot učnega predmeta v osnovni šoli. Vsekakor je z vidika zahtevnosti oziroma potrebe po strokovnosti šport kot učni predmet neupravičeno podcenjevan. Tudi

Kristan (1991) ocenjuje, da je izdelava letne priprave za športno vzgojo težka naloga, izvedljiva le dobremu strokovnjaku, in opozarja, da je to težka naloga za razrednega učitelja, ki bi mu morala biti pri tem zagotovljena pomoč športnega pedagoga, še zlasti, ker je med kvalitetno pripravo načrta in njegovo kvalitetno realizacijo velika povezanost. V najinem primeru se učitelj razrednega pouka čuti kompetentnega za izvajanje vsebin predmeta šport, vendar se zaveda, da lahko prisotnost športne pedagoginje pomaga pri dvigu kvalitete pouka predmeta šport.

Izkušnja/primer timskega načrtovanja

V osnovni šoli se je v zadnjih letih že dobro prijelo timsko načrtovanje in izvedba dela vzgojitelja in učitelja v 1. razredu, kjer v skladu s petim odstavkom 38. člena ZOSn poučujeta vsak polovico ur pouka. S tem ZOSn vzpostavlja njuno enakopravnost pri izvedbi programa. Manj pogosto je sodelovanje med razrednimi učitelji in športnimi pedagogi, kar izhaja tudi iz šestega odstavka 38. člena ZOSn, v skladu s katerim pri pouku športa »lahko sodeluje« predmetni učitelj.

Na OŠ Kolezija pri pouku športa v 1. razredu dvakrat tedensko z razrednim učiteljem sodeluje športna pedagoginja, in sicer v vseh fazah učnega procesa. Sodelovanje se začne že pred pričetkom šolskega leta, ko učitelj razrednega pouka in športna pedagoginja skupaj pripravita letni pripravi. Med šolskim letom izvedbo učnih vsebin načrtujeta tedensko, skupaj postavljata kriterije za ocenjevanje znanja, preverjata in utrjujeata znanje. Sam proces ocenjevanja pa je v domeni učitelja razrednega pouka, saj je z učenci vse tri ure tedensko in je taka odločitev smiselna.

Primer učne ure timskega sodelovanja na OŠ Kolezija

PRIPRAVA NA VZGOJNO – IZOBRAŽEVALNO DELO				
PREDMET: ŠPORT	ŠT.PRIPRAVE:	RAZRED: 1.	DATUM:	ŠT. URE:
Učna tema	GIMNASTIČNA ABECEDA			
Metodična enota	Naskok na švedsko skrinjo v oporo klečno z mesta, skoki na različne načine			
Cilji:	Glavni cilj ure: - uriti pravilno izvedbo naskoka v oporo klečno na švedsko skrinjo ter izvajanje skokov na različne načine.			

Cilji:	<u>Športna (gibalna in teoretična) znanja:</u> - uriti sonožni odziv z odzivne deske z mesta, - utrditi naravne oblike gibanja, ki jih izvajajo v različnih smereh in ravneh ter - uriti skoke na različne načine. <u>Razvoj funkcionalnih in gibalnih sposobnosti:</u> - razvijati moč nog in rok, hitrost in koordinacijo celega telesa. <u>Čustveno-socialni:</u> - razvijanje veselje do športne dejavnosti, <u>Zdravstveno-higienski:</u> - poznati elemente ustrezne športne opreme, - po uri športne vzgoje poskrbeti za higieno rok.
Učne metode	Razlaga, demonstracija
Učne oblike	Skupinska vadba – vadba po postajah.
Stopnje učnega procesa	Ponavljanje in utrjevanje.
Pripomočki	Skrinja (80 cm), odzivna deska, debela blazina, 7 x tanke blazine, 2 x klop, 6 x kolebnice, 8 x stožci, 7 x obroči, 5 x ovire, 2x ozka gred, elastika, CD predvajalnik in CD z glasbo
Literatura	Kovač M. s sodel. (2011). Učni načrt – športna vzgoja. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport; Zavod za šolstvo Republike Slovenije
Medpredmetne povezave	
Preverjanje	Sonožni odziv z odzivne deske z mesta na švedsko skrinjo v klek.

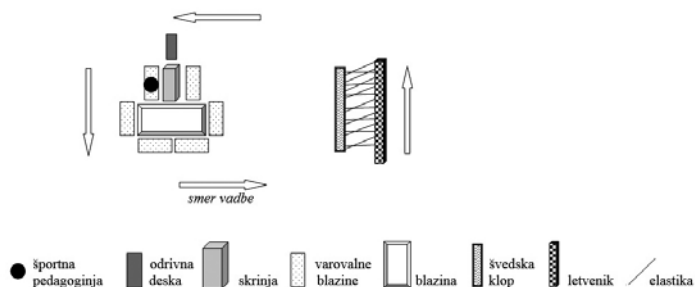
ORGANIZACIJA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA	
Učitelj:	Učenec:
<i>UVOD, NAPOVED, MOTIVACIJA</i> Razredni učitelj predstavi vsebino ure, medtem športna pedagoginja preveri primernost športne opreme. <i>SNOVNA PRIPRAVA IN ORGANIZACIJSKA PRIPRAVA:</i> Klasična vadba po postajah je skupinska oblika dela, ki bo potekalo v manjših skupinah. Vadbena mesta označimo s številkami. Menjavanje mest poteka v smeri urinega kazalca. Znak za začetek in konec vadbe je glasba. Učenci postaje obkrožijo enkrat.	SPLOŠNO OGREVANJE Elementarna igra Indijanci, kjer se učenci na znak učitelja uležijo na tla, plazijo oziroma skačejo na različne načine. <i>Razredni učitelj poda navodila igre, športna pedagoginja je medtem pozorna na telesno držo in ustreznost/kakovost gibanja otrok.</i> SPECIALNO OGREVANJE Poudarek pri specialnem ogrevanju je na vajah za skočni sklep in zapestja. <i>Vodi ga razredni učitelj ali športna pedagoginja, medtem drugi pripravi orodje in rekvizite.</i> GLAVNI DEL: Delo po postajah. <i>Razredni učitelj učence razdeli v skupine za delo po postajah, športna pedagoginja naloge po postajah demonstrira. S teoretičnimi informacijami podkrepi praktično delo.</i> <i>Prva skupina začne na postaji pri športni pedagoginji, ki izvaja zahtevnejše oziroma nepoznane vsebine in elemente na 1. postaji.</i>

KOLIČINSKA PRIPRAVA:

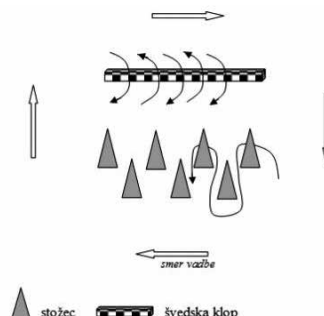
- *uvodni del*: 2 minuti
- *splošno ogrevanje*: 5 minut
- *specialno ogrevanje*: 5 minut
- *glavni del ure*: 28 minut
 - *demonstracija*: 2 minuti
 - *vsaka postaja*: 4 minut
 - *čas menjave postaj*: 1 minuta
 - *pospravljanje rekvizitov*: 5 minut
- *umirjanje in sproščanje*: 5 minut

1. postaja: sonožni odziv z odzivne deske z mesta, naskok na skrinjo vzdolž v oporo klečno. Sledi skok stegnjeno na debelo blazino in vračanje na poljuben način brez dotika skozi 'pajkovo mrežo', ki jo spletemo med klopjo in letveniki.

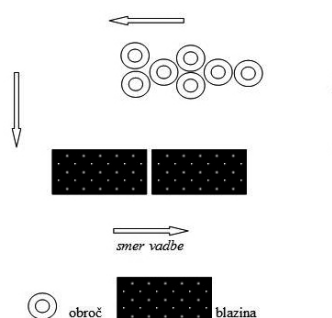

Ostale skupine pod vodstvom razrednega učitelja izvajajo delo po postajah, kjer utrjujejo že poznane vsebine.

2. postaja: bočni sonožni preskoki švedske klopi z oporo na rokah, med vračanjem nazaj grede slalom okrog stožcev zadensko, z rokami v opori pred telesom.

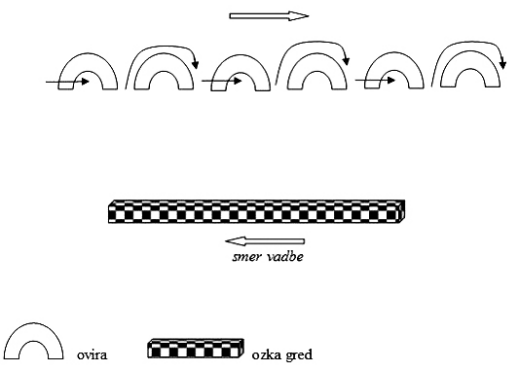
3. postaja: poskoki v obroče (ristanc), med vračanjem nazaj grede kotaljenje preko vzdolžne osi po blazinah z rokami v vzročanju.

4. postaja: sonožno preskakovanje kolebnice.

Kriteriji za preverjanje kakovostne izvedbe:

Sonožen odziv z odzivne deske

<i>Opombe:</i> Učenci, ki ne vadijo, pomagajo pri postavljanju in pospravljanju rekvizitov.	5. postaja: izmenično preskakovanje (z enonožnim odzivom in sonožnim doskokom) in podplazenje ovir v eno smer, med vračanjem nazaj grede hoja bočno (prisunski koraki) po ozki gredi. ZAKLJUČNI DEL: Masaža malo drugače Učenci se uležejo na blazine drug zraven drugega na trebuh, glava počiva med rokami, ki so v vzročenju. Učenec na skrajni desni se zakotali čez ostale učence in se priključi ležečemu učencu na skrajni levi strani. Ponavljajo dokler se ne zvrstijo vsi učenci. <i>Sodelujeta športna pedagoginja in razredni učitelj oziroma eden od njiju, medtem ko drugi pospravlja orodja in rekvizite.</i>
--	--

Najine izkušnje s timskim sodelovanjem

Za oba učitelja je bilo sodelovanje pri načrtovanju in poučevanju učnih ur športa v timu novo. Pričakovati je bilo različne poglede v razmišljanju glede načrtovanja, izvedbe ter analize skupnega dela.

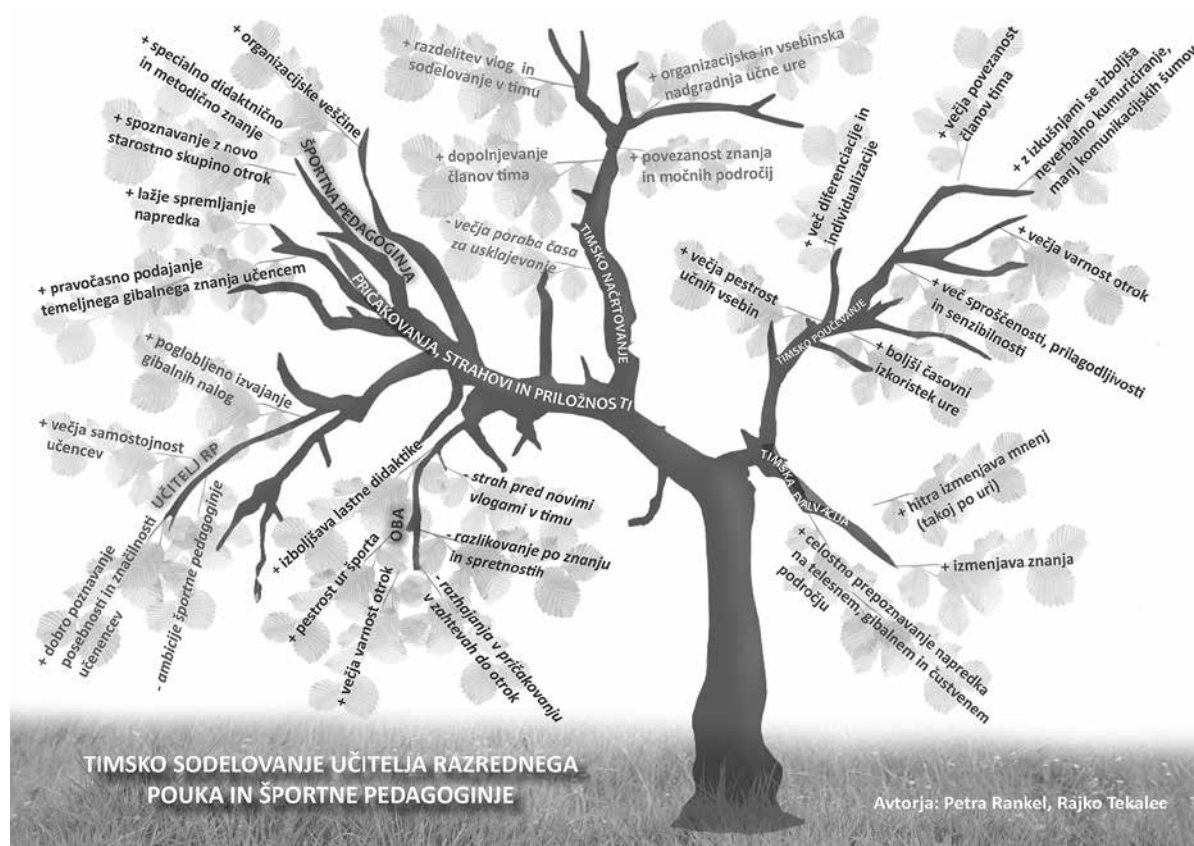
Skupno načrtovanje – začetna pričakovanja in strahovi

Na začetku timskega sodelovanja ni šlo brez strahu in pričakovanj (glej Sliko1), ki so se nanašala na koristi otrok (varnost, razvijanje samostojnosti, spremljanje napredka) in učiteljevo izboljševanje znanja didaktike predmeta šport ter osebno profesionalno rast preko izmenjave znanj. Strahovi so izvirali iz nepoznavanja razdelitve vlog v timu, načina poučevanja sodelavca ter nepoznavanja pričakovanj, ki jih ima vsak od sodelavcev do otrok. Prav gotovo ne bi mogla oba napredovati in

biti v timu uspešna, če teh strahov ne bi ozavestila in si jih med seboj tudi zaupala.

Poučevanje in evalvacija

Podobno kot Regina (2001) tudi avtorja ugotavljata, da se je zaradi skupnega načrtovanja izboljšala organizacija ur športa. Prišlo je do vsebinskega izboljšanja oziroma večje pestrosti ur, prav tako se je povečala varnost in možnost za večjo diferenciacijo in individualizacijo pouka. V procesu medsebojnega prilagajanja v okviru timskega sodelovanja sta iz ure v uro izboljševala ne samo učinkovitost ur, ampak tudi svoje organizacijske in komunikacijske veščine. V začetku sodelovanja je bila športna pedagoginja pozorna na to, katere gibalne sposobnosti so pri otrocih slabše razvite, v nadaljevanju pa je bil poudarek na vsebinah, katerih namen je bil izboljšati gibalne sposobnosti učencev na teh področjih. Pri skupnih urah sta izvajala predvsem zahtevnejše vsebine z vidika didaktike, tehnike in zagotavljanja varnosti, pri iz-

Zaključek

njujejo mnenja in izkušnje v zvezi s poučevanjem, skupno načrtujejo dejavnosti ter prevzemajo odgovornost za njihovo izvedbo, da se zmanjšuje psihološka razdalja med posameznimi učitelji in vodstvom šole (Polak, 1997).

Skupno poučevanje športnega pedagoga in razrednega učitelja je nadstandardni program, zato je potrebno za financiranje poiskati druge vire, v tem primeru je bil to ustanovitelj (Mestna občina Ljubljana). Še vedno pa je v precej primerih financiranje na plečih staršev, kar je tudi razlog, da ni več šol in razredov, ki bi izvajali ta program. Pomembno je, da se vsaj kakšna šola oz. razred odloči za takšen pedagoški pristop, saj tako starši in učenci lahko spoznajo prednosti, ki jih prinaša omenjeni način poučevanja.

Timsko poučevanje zahteva več energije in časa za pripravo, a rezultati dela (razvidni tudi iz odziva otrok) kažejo, da je bilo vredno dodatnega truda. V primeru, da učitelja nista osebno oziroma strokovno kompatibilna v zadostni meri, lahko pozitivni rezultati postanejo vprašljivi, s tem pa tudi smiselnost timskega sodelovanja. Potrebno

je upoštevati tudi, da bodo na razredni stopnji bolj uspešni športni pedagogi, ki jim je delo s to starostno skupino blizu, imajo do nje posebno nagnjenje in motivacijo. ■

Literatura in vir

1. Brajša, P. (1993). *Pedagoška komunikologija*. Ljubljana: Glotta Nova.
2. Galeša, M. (1992). K spremenjeni konceptiji vzgoje in izobraževanja učencev s posebnimi potrebami in specialnih pedagogov. V: *Kaj hočemo, kaj zmoremo*, (str.147–152). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
3. Kovač, M. s sod. (2011). *Učni načrt – športna vzgoja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport; Zavod za šolstvo Republike Slovenije, (str.4).
4. Krek, J., Metljak, M. (ur.). (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
5. Kristan, S. (1991). *Pogledi na zdajšnja in prihodnja športno vzgojo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
6. Mulej, M. (1992). *Teorije sistemov*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
7. Polak, A. (1997). Timsko delo na razredni stopnji osnovne šole. *Psihološka obzorja*, letnik 6, številka 1-2 (marec, junij).
8. Regina, N. (2001). *Analiza modela skupnega poučevanja učitelja športne vzgoje in učiteljice razrednega pouka na osnovni šoli Spodnja Šiška*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.
9. Štemberger, V. (2003). Sodelovanje dveh športnih pedagogov pri športni vzgoji. V *Zbornik referatov, 16. strokovni posvet Zveze društev športnih pedagogov Slovenije, Zveza društev športnih pedagogov Slovenije*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, (str. 68–71).
10. Štemberger, V. (2005). *Kakovost športno vzgojnega procesa v nižjih razredih osnovne šole*. Pridobljeno: http://www.pef.uni-lj.si/didaktikasv/zaposleni/clanki_vesna_stemberger.htm (26. 4. 2015).
11. Švigelj, T. (2012). *Zaznavanje športno-vzgojnega procesa učencev 2. triade v šolah štajersko-koroške regije*. Diplomsko delo, Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
12. Zakon o osnovni šoli. Pridobljeno: http://zakonodaja.sio.si/wp-content/uploads/sites/10/2011/08/zak_o_osn_soli3_npb1.pdf (3. 6. 2015)

Mitja Bajc

